

תעודת כשרות בדף אהל משה

מכונת אספרסו ידני לשבת

מכונת אספרסו מיועדת להכנת משקה אספרסו באמצעות קפסולות או אבקה, ומורכב משלושה חלקים חלק הראשון מכניסים את המים החמים לצורך הכנת הקפה וע"י לחיצה על הואקום גורם לירידת המים אל החלק השני שבו נמצא הקפסולה ואח"כ יורד לחלק השלישי שבו מוכן הקפה לשתיה, אף שהמכונה ידנית ולא חשמלית יש לפרט אופן השימוש בה בשבת (היתר בישול הקפה והיתר בורר)

הכנת קפה שחור (טחון)

פולי הקפה עוברים תהליך קלייה, ולאחר מכן טוחנים אותם, וקלייה זו הינה כאפיה, ונחלקו הפוסקים בהכנת הקפה בשבת. דהנה קימא לן אין בישול אחר בישול ביבש (שו"ע סימן שיח סעיף ב'). אולם נחלקו הראשונים בבישול אחר אפיה, יש אומרים דיש בישול אחר אפיה או צליה (וכן דעת היראים סימן קב, הסמ"ג, לאוין סה והסמ"ק סימן רפב), ויש אומרים שכשם שאין בישול אחר בישול, כך אין בישול אחר אפיה או צליה (כן דעת הראב"ה חלק א' סימן קצז, המרדכי שבת סימן שב, האגודה שבת פרק ג' סימן נה, שו"ת מהר"ח אור זרוע סימן קפט). ונחלקו האחרונים בדעת מרן השולחן ערוך, יש אומרים שדעתו להלכה דאין בישול אחר אפיה או צליה, וכיון שנאפה קודם השבת מותר לבשלו שוב אף בכלי ראשון, כל שאינו על האש (כן דעת באר הגולה, הפרי מגדים באשל אברהם ס"ק יט, נהר שלום אות י', כנסת הגדולה בהגה"ט, מטה יהודה ס"ק ט', גינת ורדים כלל ג' סימן ב' וסימן ד', והגר"ע יוסף בספרו יביע אומר ח"ה או"ח סימן לה, ובחזון עובדיה ח"ד עמוד שו, הגר"מ לוי בספרו מנוחת אהבה ח"ב פרק י' אות כו). ויש שהחמירו בכלי ראשון (כן דעת המנחת כהן במשמרת השבת שער ב' פרק ד', מאמר מרדכי ס"ק טז, שו"ת הלכות קטנות ח"ב סימן פג, הבן איש חי ש"ב פרשת בא אות ו', אור לציון ח"ב פרק ל' אות ד'). ולמנהג בני אשכנז נהגו להחמיר בדין בישול אחר אפיה או צליה, שלא ליתן אפילו בתוך כלי שני כל זמן שהיד סולדת בו (הרמ"א), ובכלי שלישי נהגו להקל (כן דעת הפרי מגדים אשל אברהם ס"ק לא).

על כן להלכה :

- **למנהג בני ספרד** טוב להחמיר להערות את המים החמים מכלי שני על פולי הקפה (חזו"ע עמוד שו, הגר"ש משאש בשו"ת שמש ומגן ח"ב סימן ח' ט', הגר"מ לוי בספרו מנוחת אהבה ח"ב פרק י' אות מג), ויש שהחמיר בכלי שלישי (אור לציון ח"ב פרק ל' אות ד'), **אולם עירוי מכלי שני על הקפסולת הקפה מותר** (משום שעירוי מבשל כדי קליפה, וא"כ אין כוח הבישול של המים אלא על האריזת הקפסולה כדרך שביאר בשקית תה בפרק ל' אות ג')
- **ולבני אשכנז** יש להחמיר שלא לשרותו בכלי שני אלא בכלי שלישי (שו"ת אגרות משה ח"ב סימן עב, שו"ת קנה בושם ח"ג סימן כא אות ב', שמירת שבת כהלכתה פרק א' אות סח). ועירוי מכלי שני דינו ככלי שלישי (פרי מגדים א"א אות לה, משנה ברורה ס"ק לה).

קפה נמס

קפה נמס שעובר תהליך בישול ולא קליה מותר לבשלו בכלי ראשון שאינו על האש, ומשום דאין בישול אחר בישול, ושרי לערות עליו מים חמים מכלי ראשון (חזו"ע ח"ד עמוד שיג, אור לציון פרק ל' אות ד'). ויש שהחמירו והתירו בכלי שני (הליכות שלמה סימן שיח אות כה, הגר"י פישר בספרו הליכות אבן ישראל עמוד שנט).

ומכל מקום יש להזהר ולבדוק בכל מקום את התהליך הייצור של הקפה נמס, האם עבר בישול או לא, כיון שיש קפה נמס עם טעמים שאינו עובר תהליך בישול, וכן תהליך הייצור משתנה ממקום למקום ומזמן לזמן.

בדין ראשון וכלי שני

מים שעומדים על האש או על הפלטה, ואף מירד מהאש דינו ככלי ראשון, מים חמים שנכנסו לחלק הרשון של מכונת האספרסו דינו ככלי שני, והמים שנכנסו לחלק השני שבו נמצא קפסולת הקפה נחשב לעירוי מכלי שני.

ומדין בורר

ומבואר בשו"ע (סימן שיט סעיף טי), בדין משמרת (מסננת), דאפילו תלויה מעייש, אסור ליתן בה שמרים בשבת או משום בורר או משום מרקד. אבל אם נתן בה שמרים מערב שבת, מותר ליתן עליהם מים כדי שיחזרו צלולים לזוב. ואין בנתינת מים משום בורר, ומשום שהמים שהוא נתן צלולים הם, ואין בהם דבר שצריך לברר מהם (משנה ברורה ס"ק לג), ודוקא שנתן את השמרים בערב שבת, אבל ליתן בשבת את השמרים על המשמרת אסור משום בורר, משום שע"י נתינת השמרים זב היין הבלוע בו, אבל אם מניח דבר יבש כקפה או עלי תה או נענה על מסננת ונותן עליהם מים כדי לקבל טעמו של הקפה או התה מותר אף בשבת (הליכות שלמה סימן שיט אות כג, אור לציון פרק ל' אות ה', פסקי תשובות הערה רעד, שמירת שבת כהלכתה פרק ג' אות סד).

